

مؤسسة شيعية شاسي

گزارشي از مطالعات

اسلام شناسي و شيعه شناسي در دانشگاه اکستر

■ نام کشور: انگلستان

■ آدرس پایگاه اینترنتی: www.exeter.ac.uk

■ آدرس پست الکترونیک: iais-info@exeter.ac.uk

- بخش اسلام‌شناسی دارد: بلی ✓ خیر
- مطالعات شیعه‌شناختی دارد: بلی ✓ خیر
- دوره‌های آموزشی دارد: بلی ✓ خیر
- بخش آموزشی در چه مقطعی است:
- کارشناسی کارشناسی ارشد دکترا غیره
- بخش پژوهشی دارد: بلی ✓ خیر
- مجله دارد: بلی خیر ✓
- کنفرانس، سمینار و کارگاه تحقیق دارد: بلی ✓ خیر

اساتید برجسته: جیمز موریس، تیم نیبلاک، ناجی العلی، محمد صالح العمری، سلوا اسماعیل، کمیل مهدی، نیلدا فوکارو

▪ مواد درسی دوره‌های آموزش و سطوح آنها:

مؤسسه مطالعات اسلامی و ادبیات عرب دانشگاه اکستر

زبان عربی و ادبیات عرب از سال ۱۹۷۱ در دانشگاه اکستر تدریس می‌شده است. در ماه اوت ۱۹۹۹، مؤسسه مطالعات اسلامی و ادبیات عرب با ترکیبی از برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و با بکارگیری اساتید جدید و تجربه موجود فعالیت خود را گسترش داد. ۱۰ عضو تمام وقت هیأت علمی این مرکز در بسیاری از شاخه‌ها از جمله تاریخ، زبان شناسی، علوم سیاسی، اقتصاد، مطالعات اسلامی و مردم شناسی اجتماعی به فعالیت آموزشی و پژوهشی خود را انجام می‌دهند. این مرکز دارای متون بسیار با ارزشی در این زمینه‌ها به زبان عربی است و همچنین دارای مجموعه کامل و عالی در رابطه با خاورمیانه در کتابخانه خود است.

این مرکز شامل فعالیت‌های گوناگون آموزشی و پژوهشی در بسیاری از رشته‌های مربوط به خاورمیانه و مطالعات اسلامی و همچنین علوم اجتماعی و انسان‌شناسی است. در کنار ۱۰ عضو ثابت هیأت علمی که شامل ۴ استاد هستند، اساتید میهمان دیگری در این مرکز مشغول فعالیت هستند. از این رو بستر بسیار مناسبی برای کلیه دانشجویان با فرهنگ‌ها و ملیت‌ها مختلف در زمینه مطالعات اسلامی وجود دارد. فلذا تمام این موارد دست به دست هم داده تا دانشگاه اکستر در رابطه با مطالعات اسلامی و خاورمیانه در انگلستان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد.

همچنین ارتباط دو جانبه با سایر مراکز و دانشکده‌های دانشگاه اکستر زمینه ساز مناسبی برای فرصت‌های آموزشی و پژوهشی در مسائل مربوط برای دانشجویان است. این زمینه‌ها شامل سیاست خاورمیانه، اقتصاد، اجتماع، تاریخ و فرهنگ، ادبیات عرب، زبان‌شناسی عرب، فلسفه اسلامی، قرآن، اندیشه‌های شیعی، تصوف، زیارت و وقف زندگی، جوامع و فرهنگ اسلامی معاصر در غرب، مطالعات خلیج فارس، واژه‌شناسی عربی، جنبش‌های اسلامی مدرن، مسائل جنسیت و تساوی در جوامع مسلمان معاصر است.

این مرکز در سه مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا فعال می‌باشد که ورودی دانشجویان بر

اساس پایه‌های آموزشی و تحقیقاتی متقاضیان است. برای اطلاعات بیشتر در ارتباط با این مقاطع تحصیلی می‌توانید با پرفسور جیمز موریس (تلفن: ۰۳۶۰۳۶۰۳۶-۰۱۳۹۲-۰۴۴، نمابر: ۰۳۶۰۳۵۱۳۹۲-۰۲۶۴-۰۴۴ و پست الکترونیک: IAIS-INFO@EXETER.AC.UK) تماس حاصل نمایید. همچنین در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا در رشته‌های مختلف از جمله مطالعات اسلامی و زبان عربی، مطالعات خلیج فارس، مطالعات مدیترانه و مطالعات خاورمیانه و... نیز دانشجو پذیرفته می‌شود. اطلاعات جامع و کامل هر کدام از این مقاطع به همراه شرایط، پیش‌نیازها، مدت و... در جزوه اصلی آمده است.

فهرست عناوین دروس این مقاطع به شرح ذیل است:

۱. اسلام به عنوان روش زندگی: شماره درس: ۱۰۰۸
۲. انسان شناسی اسلامی: شعر، موسیقی، هنر و معماری، شماره درس: ۱۰۱۲
۳. قرائت عربی: قرآن و حدیث، شماره درس: ۲۰۰۴
۴. قرائت عربی: متون کهن، شماره درس: ۲۰۰۵
۵. تمدن اسلامی کهن: شماره درس: ۳۰۱۷
۶. تصوف و معنویت اسلامی: شماره درس: ۳۰۲۸
۷. علوم اسلامی: حقوق و الهیات: شماره درس: ۳۰۲۹
۸. حقوق و جامعه اسلامی: شماره درس: ۳۰۳۲
۹. فرهنگ و آداب اسلامی: رویکرد مردم‌شناختی: شماره درس: ۳۰۳۳
۱۰. متون اسلامی قدیم: شماره درس: ۴۰۲۶
۱۱. گذری بر اندیشه اسلامی: شماره درس: ۴۰۲۷
۱۲. اسلام در جهان مدرن: شماره درس: ۴۰۲۸
۱۳. درآمدی بر جامعه و حقوق اسلامی: شماره درس: ۳۰۱۵
۱۴. تمدن اسلامی کهن: شماره درس: ۳۰۱۷
۱۵. حکومت و جامعه در کشورهای حاشیه خلیج: شماره درس: ۶۰۲۰

(۱) **اسلام سیاسی در خاورمیانه:** مدرس: دکتر اسلوا اسماعیل: این درس به بررسی تعامل بین سیاست و مسائل مختلف اسلامی در دوران مدرن اشاره دارد و محور اصلی درس بر سه اصل استوار است:

- الف) اسلام در نظر دانشمندان غربی با تأکید بر رویکردها و روش‌شناختی مطالعات اسلام
- ب) اسلام به عنوان قدرت سیاسی و اجتماعی در دوران مدرن
- ج) اصل تعامل اسلام و سیاست

طرح و برنامه این درس در یازده هفته به شرح زیر ارائه می‌شود:

- روش‌ها و نظریه‌ها در مطالعه جوامع اسلامی
- جنبش‌های اسلامی؛ چارچوب ادراک
- ایدئولوژی اسلامی
- حکومت اسلامی
- اسلام‌گرایی در بعد تطبیقی
- حکومت و اسلام‌گرایی
- اسلام و غرب: شرق‌گرایی یا غرب‌گرایی
- برخورد تمدن‌ها
- اسلام و مردم‌سالاری
- اسلام و جنسیت
- مرور

از کتبی که به عنوان کتب منبع در این درس استفاده می‌شود کتاب «اسلام سیاسی» نوشته نازی ایوبی از انتشارات راندلج، «فقه شیعی و قانون اساسی موجود در جمهوری اسلامی ایران» نوشته

سعید امیر ارجمند از انتشارات شیکاگو از مهم‌ترین کتب به شمار می‌رود. اطلاعات تکمیلی در جزوه اصلی موجود است.

(۲) **جامعه و حقوق اسلامی:** مدرس: مالکوم براون، ترم دوم، ۱۵۰ ساعت درس شامل ۱۱ ساعت سخنرانی و ۴ ساعت کار تحقیق و کارگاهی، این درس برای معرفی مفهوم مهم حقوق اسلامی، گسترش سطح دانش دانشجویان از آموزه‌های علمی مبحث و گسترش ادراک جامعه شناختی دانشجویان است.
برنامه:

- درآمدی بر اسلام
- بنیاد حقوقی اسلامی
- مؤسسات حقوقی اسلامی
- اعدام
- زنان
- اسلام و مدرنیته
- حقوق فرد در اسلام
- جامعه شناسی اسلامی: ابن خلدون، وبر و گلنر
- آیا جامعه اسلامی وجود دارد؟
- گلنر در برابر زبید
- مسلمانان در اروپای غربی
- ...

اطلاعات جامع‌تر در جزوه اصلی آمده است.

(۳) **اسلام در جهان مدرن:** این درس به منظور پرداختن به جنبش‌های اسلامی و تلاش برای اصلاحات در خاورمیانه برگزار می‌شود. همچنین جوابگویی و عکس‌العمل مسلمانان به محرك‌های داخلی و خارجی در مسیر بازسازی جامعه و مذهب در عصر مدرنیته مورد بررسی قرار می‌گیرد. درس شامل سخنرانی، سمینار و تحقیق نیز است.

برنامه:

- اسلام مدرن و تاریخی
- مدرنیته و مذهب
- ملی‌گرایی و استعمار
- استقلال و توسعه
- اسلام اصلاح‌گرا
- اسلام تندرو
- اسلام و سکولاریسم

- اسلام و برابري ملي
- اسلام و دموكراسي
- حقوق بشر و مسلمانن
- فمينيستم و اسلام
- اسلام و جهاني سازي

■ بخش پژوهش و تحقیقات انجام شده:

بخش تحقیقاتی مرکز دارای مجموعه‌ای از پژوهشها در زمینه علوم اسلامی است که در انگلستان از مرتبه مهمی برخوردار است. موضوعات گوناگونی در مرکز مورد تحقیق قرار می‌گیرد که عبارتند از:

- جنسیت و استخدام در عربستان سعودی
- اسلام و دموکراسی
- ادبیات زنان عرب
- بانکداری و اقتصاد اسلامی
- صوفی و سلفی در کشورهای عربی شرق
- تحولات اجتماعی مذهبی در زنان شاغل در مالزی
- فلسفه اخلاق ملاصدرا
- تأثیر ابن عربی در اندیشه غربی
- مشارکت سیاسی
- تأثیر تحریم بر زنان عراق
- آینده رویارویی اسرائیل – فلسطین
- تأثیر جهانی‌سازی بر ازدواج در مصر معاصر
- مطالعه تطبیقی سائول بیلو و بها طاهر
- اشعار فارسی و صوفیان پنجابی

در این مرکز برای دستیابی به سایت‌ها، اطلاعات و منابع در اینترنت تحت نظر گاری بانن محیطی در اینترنت ایجاد شده که زمینه‌های مختلف را در بردارد.

۱. درآمدی بر مسأله هجرت؟ نویسنده: ناجی العلی

۲. پناهندگان و مسأله چندملیتی: تجربه بوسنی و اریتره در اروپا: نویسندگان: ناجی العلی، بلك و کوثر

۳. صهیونیسم و دموکراسی عرب (المستقبل العربی)، سال ۲۳، شماره ۲۶۱، ص ۱۶۱ – ۱۷۱: نویسنده: یوسف چویری

۴. از امین الریحانی تا جرج بوش پسر: نویسنده: رشید العینی

۵. شهرهاي خليج فارس: تلاش براي مدرنيته: نويسنده: نيلدا فوكارو
۶. خانواده در دايرهالمعارف اسلامي: نويسنده: آدرين گالي
۷. ابن عربي در «باختر دور» تأثيرهاي محسوس و غير محسوس: نويسنده: جيمز موريس
۸. تحولات و توسعه در خليج (فارس): نويسنده: كميل مهدي

■ نام اساتید، محققان و آدرس آنها:

۱. پرفسور جیمز موریس: دکتری از دانشگاه هاروارد، تخصص: فلسفه اسلامی (تمامی مکاتب)، معنویت اسلامی، تصوف، فرهنگ و جامعه اسلامی معاصر در اروپا و غرب، ترجمه و تفسیر قرآن، مطالعات اسلامی، تلفن: ۰۳۵-۲۶۴-۱۳۹۲، پست الکترونیک: J.W.MORRIS@EXETER.AC.UK

۲. پرفسور تیم نیبلاک: دکتری از دانشگاه ساسکس، تلفن: ۰۲۸-۳۶۴-۱۳۹۲، پست الکترونیک: T.C.NIBLOCK@EXETER.AC.UK، مدیر مرکز مطالعات اسلامی و زبان عربی، وی در دانشگاه‌های دورهام و خارطوم و... تدریس داشته است، تخصص: علوم سیاسی و روابط بین الملل به خصوص در خاورمیانه و خلیج فارس، کشورهای عربی، سودان و لیبی، جنبش‌های سیاسی اسلامی و...

۳. محمد صالح عمری: تخصص: مطالعات فرهنگی و تطبیقی، ادبیات عرب

۴. دکتر اسلوا اسماعیل: وی در دانشگاه‌های مک گیل و ملی استرالیا تدریس داشته و تخصص وی پیرامون مسائل سیاسی خاورمیانه و اسلام و سیاست و روابط بین الملل است. وی تدریس درس علوم سیاسی را به عهده دارد.

۵. دکتر کمیل مهدی: تخصص: اقتصاد و سیاست اسلامی به خصوص در منطقه خلیج فارس

۶. پرفسور آدریان گولی: تخصص: زبان عربی و زبان شناسی

۷. دکتر نیلدا فوکارو: تخصص: تاریخ سیاسی و اجتماعی مدرن در خاورمیانه به خصوص عراق، کشورهای حاشیه خلیج فارس، سوریه و مناطق کردنشین و....

۸. پرفسور راشد العنای: تخصص: زبان شناسی و ادبیات عرب

۹. دکتر یوسف چویری: تخصص: اسلام در جهان مدرن، ملی‌گرایی عربی: اسلام صدر اسلام و تمدن کهن اعراب

۱۰. دکتر ملک براوی: تخصص: تاریخ اسلام، تاریخ مدرن مصر و تمدن اسلامی کهن

۱۱. دکتر ناجی العلی: تخصص: مردم شناسی و جامعه شناسی معاصر، مساله جنسیت و فرهنگ سیاسی در خاورمیانه

■ برنامه‌های کنفرانس - سمینار و کارگاه تحقیق:

(۱) جنبش مردم و نظرات فیما بین انگلستان و مغرب: زمان: ۱۴ لغایت ۱۷ سپتامبر ۲۰۰۲, مکان: دانشگاه اکستر, برگزار کننده: مرکز مطالعات مدیترانه و مرکز مطالعات اسلامی و عربی, پست الکترونیک: M.S.OMRI@EXETER.AC.UK برای شرکت در این کنفرانس بایستی فرم تعیین شده اینترنتی تکمیل شود.

(۲) کشورهای عربی و سازمان تجارت جهانی: تأثیر اجتماعی و اقتصادی و ابعاد همکاری کشورهای عربی, زمان ۲۳ لغایت ۲۵ سپتامبر ۲۰۰۲, مکان: دانشگاه اکستر

(۳) تروریسم بین المللی, آمریکا و جهان عرب: زمان: ۱۴-۱۵ جولای ۲۰۰۲, مکان: دانشگاه اکستر